

Важливу роль у задоволенні культурних запитів сільського населення відігравали бібліотеки. З 1952 по 1955 рр. мережа державних бібліотек збільшилась майже вдвічі за рахунок створення 5 тис. сільських державних бібліотек. Найбільшою популярністю в сільських жителів користувалася дитяча література і художні твори. Вони також читали і суспільно-політичну літературу, але попит на неї був невеликий. Велике значення мала загальнодоступність книг, однакові умови користування бібліотеками. Але незважаючи на ці обставини в к. 50-х рр. послугами бібліотек користувалося лише половина дорослих колгоспників.

В досліджуваній період особливе місце на селі займало кіно, яке по можливостям емоційного, ідейного і художнього впливу на людину стало найулюбленішим видом мистецтва. Збільшилась кількість відвідувачів кіносеансів. Наприклад, в 1950 р. було зафіксовано 68 млн. відвідувань кіносеансів, а в 1964 р. – 323 млн. Репертуарний план демонстрації фільмів складався з дитячих, художніх, учбових і хронікально-документальних фільмів. Науково-популярні фільми на той час були рідкістю на селі. Великою популярністю в сільській місцевості користувалося художнє кіно. На другому місці були пригодницькі фільми.

Отже, експресивна культура українського селянства у хрущовську добу зазнала значних змін. Влада намагалася викоринити з свідомості селянства релігійні обряди та свята і замінити їх трудовими та державними святкуваннями, такими як 1 Травня, День Перемоги, Новий рік, річниця Жовтня. Для організації культурного дозвілля селян створювалася мережа культурних закладів – клубів з організацією різноманітних гуртків, бібліотек. У клубах транслювали фільми, які мали сприяти соціалістичному вихованню населення. Не зважаючи на значне відставання від міста за рівнем культурного обслуговування, все ж таки до початку 60-х рр. мережа сільських культурних закладів в УРСР в цілому була вже достатньою для того, щоб всі бажаючі могли займатися в клубі, користуватися послугами бібліотеки, відвідувати кіно.

Геополітичні погляди Ю. Липи в українській історіографії

Роман Казанков

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

E-mail: magistr46@ukr.net

Проблема дослідження поглядів Ю. Липи, який заклав основи концепції чорноморської орієнтації майже 70 років назад, привертає певну увагу українських дослідників. Питанням розвитку чорноморського регіону приділяли увагу ще М. Грушевський, С. Рудницький, але саме Ю. Липа, на думку автора, створив стійку концепцію орієнтації українських сил на Південь, до Чорного моря, тим самим доповнивши традиційну для України дихотомію Схід-Захід ще одним вектором розвитку, зробивши вагомий внесок у розвиток української геополітичної думки.

В даній праці автор поставив собі за мету здійснити історіографічний огляд теоретичного доробку Ю. Липи з питань державного будівництва та

стратегії розвитку країни, визначити характеристики та оцінки ідей відомого публіциста українськими дослідниками.

Основна увага в даній статті прикута до ідей та поглядів, що стосуються проблем політики, державотворення та геополітики, які були сформульовані Ю. Липою, головним чином, на сторінках його трилогії («Призначення України», 1938, «Чорноморська доктрина», 1940, «Розподіл Росії», 1941), тож у вивченні цього питання можна виділити два етапи. Перший етап – від часу видання названих праць і до початку 1990-х рр. Це період поступового осмислення нових ідей, які по-різному сприймалися українськими вченими та діячами національного руху. Зокрема, досить обережно висловлює своє ставлення до ідей Ю. Липи відомий історик І. Крип'якевич. У праці «Відвічна вісь України» (1939) дослідник позитивно оцінює намагання Ю. Липи поставити та вирішити нелегке завдання з вибору прийнятої стратегії розвитку української держави. При цьому, І. Крип'якевич критикує вузьку, з його точки зору, аргументацію природності для України орієнтації на Південь, до Чорного моря.

Після смерті Ю. Липи, його близький друг Л. Биковський опублікував декілька праць, присвячених Ю. Липі («Апостол нового українства», 1946, «Публіцистика Ю. Липи» 1955, «Юрій Липа як політик у практиці», 1952.) Відзначивши великий вклад публіциста у розробку питань української геополітики того часу, Л. Биковський позитивно оцінив запропоновані ідеї орієнтації українських сил на Південь, повністю підтримуючи теоретичні роздуми Ю. Липи. В подальшому інтерес до ідей Ю. Липи поступово занепадає.

Новий етап у вивченні геополітичних поглядів Ю. Липи починається після 1991 року. В середовищі українських вчених зростає інтерес до історії української еміграції, її діячів. Завдяки цьому ім'я Ю. Липи та його творчість виринають з небуття. По-перше, перевидаються твори трилогії публіциста («Призначення України», «Розподіл Росії» у 1995 р., «Чорноморська доктрина» у 2007 р.) По-друге, публікуються роботи, в яких досліджуються та аналізуються погляди Ю. Липи. Необхідно відмітити, що до цієї проблеми виявляли інтерес як політологи (С. Василенко), історики (В. Потульницький, О. Федоренко), так і географи (М. Дністрянський). Зокрема, В. Потульницький та О. Федоренко в своїх працях досліджували ідеї Ю. Липи в контексті розвитку української політичної та геополітичної думки. Особливо необхідно відмітити С. Василенко («Чорноморська доктрина» України та її сучасні виміри», 2002 та ін.), яка, аналізуючи геополітичні погляди, Ю. Липи проводить паралелі до сьогодення, коли Україна намагається використати своє положення та зміцнити свій статус у чорноморському регіоні. Деякі автори (Ю. Кочубей, А. Бедрій) в своїх працях, констатує важливість поглядів та ідей Ю. Липи, не завжди могли уникнути ідеалізації та апологетичності у висновках. Не зважаючи на певну кількість літератури, присвяченої Ю. Липі, необхідно підкреслити, що для другого етапу більше характерна популяризація його ідей, ніж поглиблений аналіз геополітичної концепції автора.

В цілому, слід констатувати, що в досить великому комплексі літератури, яка присвячена українській геополітичній думці ХХ ст., доволі незначне місце відведене поглядам Ю. Липи. За час від видання його творів і до сьогодення українськими дослідниками проведена певна робота по перевиданню творів Ю. Липи, що зробило їх доступним широкому загалу,

проаналізовано сутність та характерні ознаки авторської концепції, проведені паралелі із сучасним періодом розвитку держави. Однак, дуже мало відведено місця характеристиці впливу ідей Ю. Липи на тогочасне суспільство, тому як вони корелювалися з політичною думкою українського національного руху, чи знайшли вони відгук в країнах чорноморського регіону. Отже, і досі перед дослідниками постає потреба комплексного аналізу всіх аспектів концепції Ю. Липи.